

www.takern.se

TÅKERNS FÄLT- STATION

Tåkern i januari

Foto: Gebbe Björkman

Informerar feb-09

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna och flora intresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande: Bengt Andersson 0144 - 108 72
Åkerstigen 6 lago.andersson@telia.com
599 32 ÖDESHÖG

Vice ordf: Tommy Tyrberg tel 011-532 30
Kimstadvägen 37 tommy.tyrberg@norrkoping.mail.telia.com
610 20 KIMSTAD

Sekreterare: Lars Gezelius 070-325 12 88
Hornstäve, Fridensborg lars.gezelius@e.lst.se
590 76 VRETA KLOSTER

Kassör: Jan Henriksson 0142-138 63
Bondegatan 15 A janne.bittan@bredband.net
595 52 MJÖLBY

Ledamöter:

Anders Elf	Kim Arrio	Tommy Berg	Karl-Martin Axelsson
Svälinge	Himmelstalundsv. 43	Norra vägen 57	Sörgårdsgatan 9
592 92 VADSTENA	602 16 NORRKÖPING	596 33 ÖDESHÖG	586 46 LINKÖPING
0141 - 21 11 86	076 - 835 86 88	0144 - 104 71	070-393 66 29
lofstrand.elf@telia.com	swespy_kim@hotmail.com	tommyberg46@hotmail.com	karl-martin.axelsson @e.lst.se

Suppleanter:

Bengt Arhall	Ellen Hultman	Ruben Brage
Fornsjövägen 7	Rundelsgatan 5 A	Tröskaregatan 90
595 44 MJÖLBY	587 21 LINKÖPING	583 34 LINKÖPING
0142 - 184 20	070-377 65 99	013-15 87 42
bengt.arhall@telia.com	ellen.hultman@e.lst.se	070-345 21 17 mail@rubenbrage.se

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Kvarnstugan, Ramstad, 599 93 ÖDESHÖG tel 0144-321 19

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Logi och guidning: Platschefen 0144 - 321 19

Medlemsavgift: Avgiften för 2009 är 100 kr och inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se**

Tåkernobsar 2008

Lars Gezelius

Fältstationsåret 2008 kännetecknas av ett idogt arbete med de traditionella inventeringar som pågått under 2000-talet. Två nya arter för Tåkern noterades; nilgås och amerikansk kopparand och nu har 275 arter setts vid sjön genom åren. Under hösten revs det gamla tornet vid Glänås för att ersättas med ett nytt torn i samband med bygget av det nya Naturum där. Stationen var bemannad 130 dagar; vilket är något färre antal dagar jämfört med de närmast föregående åren. Långliggande personal var Anders Olovsson, Lars Gezelius och Elena Vostretsova. Övriga som gjort omfattande insatser är Bengt Andersson, Adam Bergner, Anders Elf, Jan Henriksson, Erik Johnsson, Magnus Swenson, Karl-Martin Axelsson, Christer Elderud, Lars Nilsson och Kim Arrio. Verksamhet och inventeringar har figurerat både i radio och press. Under året ringmärktes 2378 fåglar av 57 arter; vilket är nästan precis samma siffror som för 2007, och något färre än genomsnittet. 938 boungar märktes, bl.a. 270 svartvita flugsnappare, 92 fisktärnor, 20 svarttärnor och 121 skratmåsar. 16 dvärgbeckasiner märktes vid Glänås under hösten. Under året noterades enligt Svalan 207 arter vid sjön och här följer ett axplock av dem.

Doppingar-änder

Rördrom noterades från 4 mars till 20 oktober och 51 hannar höll revir. En **vit stork** sträckte förbi vid Lövängsborg 19 maj. **Ägretthäger** uppträdde med ett ex 6 april till 2 maj, med två ex 3 - 31 maj samt ett ex 12 juli till 12 oktober. En **mindre sångsvan** rastade 10-30 mars. **Smådopping** observerades vid två tillfällen under sensommaren-hösten, ett ex 17 augusti och två ex 4 oktober, vid båda tillfällena i Hovviken. Två vårobservationer av **svarthakedopping** gjordes med början vid Hovtornet, där ett ex sågs 3-6 april. Två ex låg i den konstgjorda Charlottenborgsdammen 4 maj. Under hösten sågs ett ex vid Hovtornet under perioden 14 augusti - 15 september. Fyra ex av **svarthalsad dopping** sågs från Glänåstornet 25 april. En numera mycket sällsynt gäst i Tåkern. Det här var tredje observationen sedan 1985. Kanske var det fråga om fåglar på väg till Hornborgasjön som gjorde en paus på vägen dit. 135 par **skäggdoppingar** häckade under året liksom **snatterand** 44 par, **skedand** 24 par och **årta** 13 par. Tre **storlommar** sågs vid Sjötuna 20 maj. Minst fem par **gravänder** sågs vid sjön i början-mitten av maj. En hona av **amerikansk kopparand** sågs vid Renstad yttre 5 juni, vilket var första fyndet för Tåkern. En ovanlig obs var 80 **sjöorrar** som rastade vid Svälänge 13 mars. Ett ex sågs också 18 oktober. Elva **ejdrar** sträckte förbi Åsberga 2 april. Övriga simfåglar i Tåkern redovisas på sid 5-7.

Rovfåglar

26 december kunde minst 14 **havsörnar** konstateras vid sjön. **Kungsörnar** (1K+, 2K och 3k+) noterades vid fyra tillfällen januari - mars samt juli och december. Flera observationer av **blåhök** och **fjällvråk** har gjorts under vinterhalvåret. **Stenfalk** observerades från januari till början av juni, varav en varnande hona vid Hånger 22 maj. **Tornfalk** sågs vid 17 tillfällen, vilket är mindre än hälften av 2007 års skörd av observationer. En till två **pilgrimsfalkar** observerades vid minst 18 tillfällen under året, dock inga obsar under maj samt i november-december. Två par häckade på Omberg och 3 + 3 boungar märktes. En **aftonfalk**, 2K+ hane, sågs vid Väversunda 19 maj. Under våren sågs **röd glada** vid Hov 9 april och vid Bankängen 12 april. Under hösten gjordes sex observationer från 6 augusti till 13 september. En **brun glada** sågs vid Glänås 16 juni. Årets inventering av häckande **bruna kärrhökar** slutade på 48 revir i Tåkern. En hane av **ängshök** noterades 3 - 6 juni vid Renstad - Glänås samt en hane vid Säby 18 augusti och en 1 K-fågel vid Kolsbro 21 augusti.

Hönsfåglar-ugglor

Den första **tranan** sågs redan 27 februari och den sista observationen gjordes 19 november. 18 par bedöms ha häckat i sjön. Under hösten räknades andelen ungfåglar bland drygt 1000 åldersbestämda

tranor och andelen årsungar var 8,3 %. Spelande **vaktlar** har rapporterats från fem platser från maj till juni. I maj fanns två revirhävande **småfläckiga sumphöror** runt sjön, det lägsta antalet sedan 1985. **Storspov** har spelat på minst fem platser runt sjön. En flock om 170 **ljungpipare** sågs vid Säby 8 november. En **dubbelbeckasin** spelade vid Lövängsborg 4 - 10 maj. Ett ex stöttes på Kvarnängen 6 september. Under hösten ringmärktes 16 **dvärgbeckasiner** vid Glänås under perioden 14 september till 13 november. Tre **smalnäbbade simsnäppor** rastade vid Glänås 7 juli. Under häckningstid noterades ett par **mindre strandpipare** på Sjötuna äng och en varnande vid Furåsa. I slutet av maj-början av juni fanns ett par **större strandpipare** vid Tovören och som mest rastade 30 ex. på Sjötuna udde 4 augusti. **Kärrensäppor** rastade med som mest 60 ex. vid Tovören 16 juli samt 42 ex vid Sjötuna 10 oktober. Endast tre observationer av **småsnäppa** föreligger; ett ex 21-22 maj, ett ex 31 juli och ett ex 10 oktober, samtliga vid Sjötuna. Där rastade också 10 **spovsnäppor** 17 juli och fyra **kustsnäppor** 20 juli.

Den första **dvärgmåsen** (2K) dök upp 3 maj vid Glänås. En gammal fågel sågs vid Glänås 31 maj och 27 juni, samt vid Furåsa 15 juni. Två 2K-fåglar sågs vid Tovören 9 juni. Ytterligare några observationer av enstaka fåglar gjordes i augusti. Ca 1450 par **skratmåsar** gick till häckning i sjön och omkring 1200 ungar kom på vingarna. 121 pulli ringmärktes. En **silltrut** noterades 5 april och två ex 27 september. Två **småtärnor** observerades vid Sjötuna 9 augusti. **Skräntärna** noterades från 6 maj - 24 augusti. Som mest dock endast 30 ex vid Sjötuna 20 juli. 130 par **fisktärnor** häckade i år och ca 150 ungar kom på vingarna. 92 pulli ringmärktes. **Svarttärnorna** hade äntligen ett gott år vid sjön och minst 21 par häckade utanför Furåsa udde (4) och vid Tovören (17). 10 par påbörjade häckningen vid Furåsa, men bara fyra par fullföljde. De sex par som avbröt vid Furåsa kan ha börjat om vid Tovören eftersom den kolonin påbörjades senare. Totalt bedöms 25 ungar ha kommit på vingarna. 20 ungar kunde ringmärkas, vilket är det tredje högsta någonsin vid Tåkern. En **berguv** hördes vid Glänås 7 oktober. **Jorduggla** noterades 4 och 30 maj samt ett ex i början av oktober och två ex 22 november. Två **nattskärror** hördes spela vid Dags Mosse i maj/juni. **Mindre hackspett** observerades på fem platser runt sjön under våren (i april/maj) vid Ramstad, Lövängsborg, Kvarnstugan, Glänås och Svålinge. Endast två observationer av **göktyta** föreligger; en vid Bankängen i maj och en vid Kvarnstugan i juni.

Tättingar

16 juni sågs en **forsärsla** vid Glänås och i augusti - september gjordes tre observationer. **Rödstrupig piplärka** noterades 27 maj och 4 oktober. En obs av **blåhake** gjordes vid Herrestad äng 5 september. **Ringtrast** observerades med två ex vid Kolsbro 3 maj. En **mindre flugsnappare** höll till vid Väversunda 4 - 6 juni. Under vår och försommar noterades revirhävande **vassångare** på sju platser, vilket innebär en minskning jämfört med närmast föregående år. En revirhållande hane kontrollerades som var märkt i samma revir året innan. Fyra ungfåglar märktes vid Renstad kanal under sensommaren. **Gräshoppsångare** sjöng på ca sju platser under försommaren. I början av juni fanns nio revirhållande **kärrsångare** vid sjön. **Trastsångaren** inventerades väl och 195 hanar höll revir i maj/juni. Under vintern sågs endast enstaka **skäggmesar** men besöken i vassen var få pga det dåliga isläget. Höstfångsten vid Renstad kanal (27 fångade per nättimme) tyder på gott häckningsresultat. **Pungmesen** uppträdde även detta år mycket fåtaligt; två hanar sågs vid Ramstad kanal 2 juni och ett bobygge påträffades. En **sommargylling** flöjtade vid Holmen 24 maj. Även **rosenfinken** var sparsam med endast en sjungande vid Väversunda 18 juni. **Vinterhämplingar** sågs med 16 ex Bankängen 12 april och 8 ex Svålinge 22 april. En **ortolansparv** rastade vid Kolsbro 9 maj och en hane sågs vid Bankängen 25 maj. Arten är ej årlig vid Tåkern numera. Sju rapporter om **snösparvar** föreligger i januari-mars samt oktober - december, som mest 150 ex vid Kyleberg på Luciadagen annars endast små flockar. **Lappsparv** noterades med ett ex vid Hov 6 april.

Rapportera dina Tåkernobsar på Svalan ! www.artportalen.se

Gås- och tranräkningar 2008

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes fyra räkningar och under hösten nio. Mittmånadsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningemetodiken var densamma som tidigare år, dvs gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Räkningarna kompletterades med artbestämning av ovanligare arter på fälten senare samma dag eller dagen efter. Gåshösten bjöd mest på överaskningar i form av att några arter var relativt fåtaliga. **Bläsgäss** och **spetsbergsgäss** uppträdde sparsamt med undantag för en topp i november och **fjällgäsen** uteblev helt. **Grågässen** uppträdde i något färre antal jämfört med förra hösten och toppade i mitten av september. **Sädgässen** rastade med som mest (endast) 8600 ex. Maxantalet för **kanadagås** blev dock det högsta sedan 2002. **Vitkindade gäss** rastade denna höst i mer normala antal, jfr förra höstens rekordantal på 500 ex. En ovanlig obs av **prutgås** var en flock om 150 sträckande 15 september. En **snögås** höll till vid Hov 10 augusti - 9 september

Under vintern noterades i början på februari 118 grågäss, 550 sädgäss, 6 bläsgäss och 7 spetsbergsgäss. 6 ex av **tundrasädgås** *A. f. rossicus* noterades 16 februari. Under våren toppade sädgås med 4020, grågås med 1500, kanadagås med 960, bläsgås med 113, spetsbergsgås med 31 ex och vitkindad gås med 25. Årets enda obs av **fjällgås** blev en adult på Hånger 14 april. 27-29 maj rastade en nilgås på Bankängen (första tåkernfyndet). **Tranorna** rastade återigen i höga antal vid Tåkern under hösten. Toppen blev 5400 ex. Rekordet är 5800 ex. i mitten av oktober 2006. Vårmax blev 700 ex 29 mars.

Tabell. Antalet individer av olika gåsarter samt trana vid höstens räkningar.

	17/8	30/8	13/9	27/9	11/10	18/10	25/10	8/11	16/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	-	180	2000	1430	6100	8600	6700	4800	3700
Grågås <i>Anser anser</i>	8840	11800	15100	9700	5600	3200	1610	270	325
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	-	-	-	2	1	50
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	2	-	1	-	8	-	2	20
Fjällgås <i>Anser erythropus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	740	1820	4750	680	500	950	470	280	850
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	29	-	-	8	45	-	-
Snögås <i>Anser caerulescens</i>	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Trana <i>Grus grus</i>	1360	2800	4500	3740	5400	3	6	1	1

Simfågelräkningar

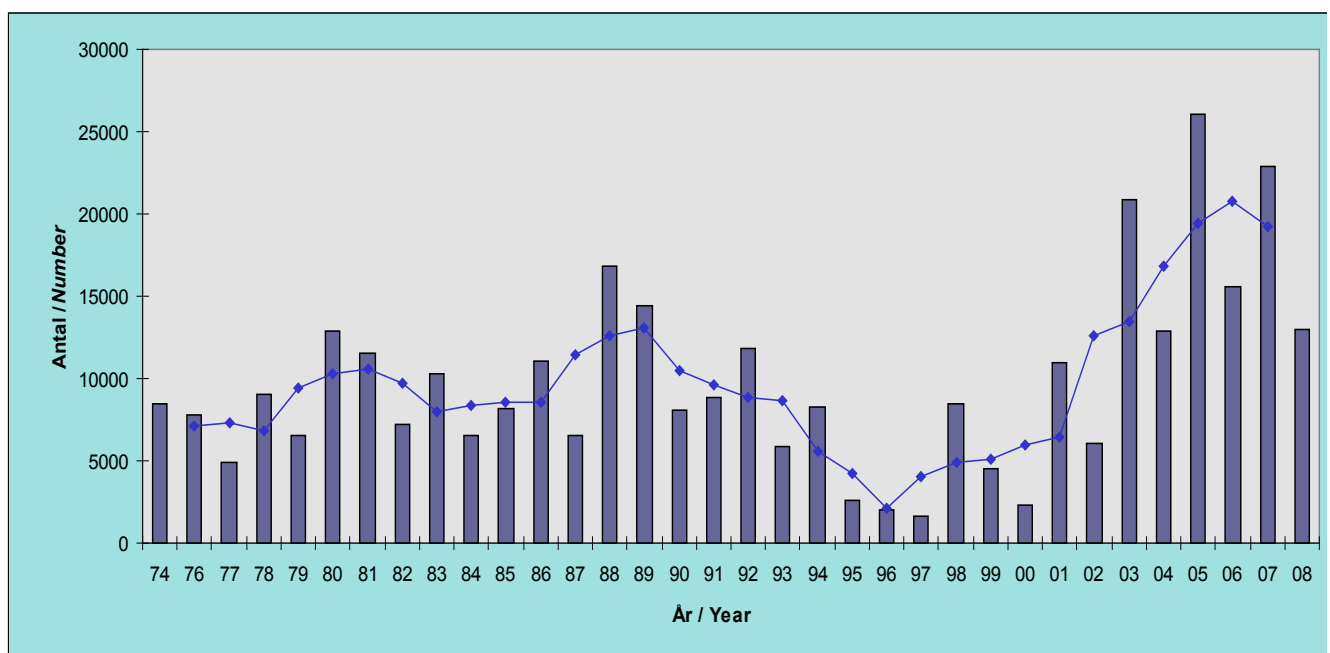
Lars Gezelius

Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september är som vanligt en del av de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som samordnas av Wetlands International. Väderbetingelserna var bra vid alla räkningstillfällena med god sikt och svaga till måttliga vindar. Räkningsplatserna var i stort sett bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glänås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälinge, Åsby samt en paddeltur i Renstad yttre. Med undantag av augustiräkningen blev det relativt höga summor även denna höst. Det har ju varit höga summor generellt sedan 2005. En stor del av sjöns bottenyta var bevuxen av axslinga *Myriophyllum spicatum* och kransalgen rödsträfsse *Chara tomentosa*. Antalen var som högst i september, mest beroende på att det då rastade drygt 12000 sothöns i sjön. Tre rekordnoteringar kan konstateras 2670 knölsvanar i augusti, 1000 snatteränder i september och 1125 knipor i oktober.

Under senhösten uppträdde fisk- och småkrypsätare i stora antal, se t.ex. **storskrake**, **vigg** och **knipa** medan **brunand** uppträdde i mer normalt antal. Simänderna rastade också i relativt stora antal, se t.ex. **gräsand**, **snatterand** och **bläsand**. **Knölsvanarna** låg på en jämn och hög nivå hela hösten med en rekordnotering i augusti. **Sothönsen** uppträdde också i normala antal med undantag för september då drygt 12000 ex noterades. Bland ovanliga arter under räkningarna kan nämnas svarthakedopping och sjöorre. En hona av bergand noterades 4 oktober och en **chilebläsand** höll till vid Glänås 20 juli till 30 augusti.

Våren och sommaren

I maj noterades 125 **brunandshanar** vid Sjötuna och 20 hanar vid Glänås I juni

Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2008. Linjen anger rullande treårsmedelvärde.

noterades 1000 brunänder vid Tovören, mest hanar. Det är rimligt att anta att minst 100 par häckar i Tåkern. I juli noterades som mest 60 **svankullar** i sjön.

Under våren sågs som mest 60 **salskrakar** 11 mars, 500 **vigg** 6 april, 600 **knipor** vid Svälinge 13 mars och 400 **knipor** vid Glänås 11 mars samt 2000 **sothöns** 7 april. Ett par **bergänder** noterades 30 april.

Tabell. Antal simfåglar vid höstens simfågelräkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste 10 årens räkningar. Rekordsiffra markerad med stjärna.

	17/8	(98-07)	13/9	(98-07)	18/10	(98-07)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	224	(167)	90	(151)	115	(194)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	1	(0)	0	(0)	0	(0)
Svarthakedopping <i>Podiceps auritus</i>	0	(0)	0	(0)	2	(0)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	(1)	0	(1)	0	(1)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	63	(450)	440	(358)	260	(254)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	10	(39)	18	(34)	21	(35)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2670*	(1440)	2215	(1542)	2120	(1592)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	1	(0)	1	(3)	0	(10)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	1	(2)	1	(1)	0	(2)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	500	(1132)	1450	(1915)	7300	(3251)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	430	(289)	1000*	(304)	650	(317)
Kricka <i>Anas crecca</i>	700	(1026)	850	(1088)	350	(461)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	1910	(1292)	1000	(912)	1800	(943)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	1	(10)	32	(99)	68	(65)
Årta <i>Anas querquedula</i>	1	(2)	0	(0)	0	(0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	70	(46)	44	(32)	7	(29)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	4360	(4758)	3030	(4241)	3300	(3952)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	81	(384)	630	(264)	1150	(681)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	40	(65)	50	(73)	1125*	(272)
Sjööorre <i>Melanitta nigra</i>	0	(0)	0	(0)	1	(0)
Obest. änder <i>Anatinae sp.</i>	0	(1005)	2050	(1706)	500	(2638)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	0	(1)	0	(1)	61	(48)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	17	(3)	70	(72)	255	(195)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	4230	(4764)	12200	(4121)	4200	(3042)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0	(0)	0	(0)	0	(0)
Summa:	15311	(16906)	25171	(17177)	23262	(17993)
% av medelvärdet		91 %		147 %		129 %

Stöd Engure fågelstation i Lettland

Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns "vänsjö". Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmås. Engurestationen lever på knappa resurser och framtiden är oviss.

I fjol gick tyvärr inget bidrag ut men vi siktar på 2009. På elva år har utdelningen blivit drygt 20 000 kr till verksamheten där. 15 000 kr av summan kommer från enskilda donatorer, vilket vi tackar så mycket för.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Det särskilda kontot är nedlagt. Valfritt belopp kan betalas in på föreningens ordinarie postgirokonto. Märk talongen Engure.

Kallelse till årsmöte

Tåkerns Fältstation håller årsmöte onsdagen den **11 mars 2008 kl. 18.30**. Platsen är Slöjdvillan i Ödeshög (nära vandrарhemmet). Efter årsmötesförhandlingarna blir det ett föredrag om sparvugglan av Juhani Vuorinen. Fika med smörgåstårta utlovas.

Välkommen !

Vårens gäs- och tranräkningar

Vi drar igång räknandet av rastande gäss och tranor i mars igen. Räkningsdagarna är preliminärt 14, 21 och 28 mars, samt 4 april i gryningen.

Anmälan till Bengt Andersson, 0144-108 72
eller Lars Gezelius 070-325 12 88

Efter räkningarna samlas vi i Kvarnstugan, fikar och summerar.